

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
ДВНЗ «УжНУ», ректор
_____ проф. Володимир СМОЛАНКА
_____ 2025 р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту

для вступників на навчання для здобуття ОС магістр
за спеціальністю А6.02 «Спеціальна освіта. Корекційна психопедагогіка»
(на основі НРК6/НРК7)

РОЗРОБЛЕНО
Фаховою атестаційною комісією
за спеціальністю
А6 «Спеціальна освіта»
Голова комісії
_____ д. пед. н. Світлана СТЕБЛЮК

ПРОГРАМА
фахового іспиту
для вступників на навчання для здобуття ОС магістр
за спеціальністю А6 «Спеціальна освіта»
(на основі НРК6/НРК7)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні відомості.

Фахове випробування проводиться при вступі для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі ступеня вищої освіти бакалавра (ОКР спеціаліста) з метою встановлення фактичного рівня компетентностей майбутніх фахівців та його відповідності вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.

Прийом абітурієнтів, які здобули освітній ступінь (ОС) бакалавра, для здобуття ступеня «магістр» в галузі А Освіта, за спеціальністю А6 «Спеціальна освіта» проводиться за результатами фахових вступних випробувань. Вступні випробування проводяться у формі тестування.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для опанування нормативних і варіативних дисциплін відповідно до програми підготовки фахівця за ОС «магістр» за спеціальністю А6 «Спеціальна освіта».

Основними завданнями програми є окреслення проблем корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки); закономірностей психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями, розкриття методів та прийомів навчання і виховання дітей даної категорії; ознайомлення з принципами та змістом корекційно-розвиткової роботи з подолання інтелектуальних порушень; формування практичних вмінь й навичок діагностики та корекції інтелектуальних порушень у дітей. Програма фахового випробування включає такі навчальні дисципліни: «Корекційна психопедагогіка», «Спеціальна психологія», «Спеціальна методика навчання української мови», «Спеціальна методика навчання математики», «Педагогіка інклюзивного навчання», «Спеціальна методика навчання соціально-побутової орієнтації».

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Для успішного засвоєння дисциплін, передбачених навчальним планом для підготовки за ОС «магістр», абітурієнти повинні мати базову вищу освіту за ОС «бакалавр» та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі А Освіта. Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою.

Характеристика змісту програми. Змістом програми є 107 питань з дисциплін фундаментального та професійно-орієнтовного циклу навчального плану й охоплюють коло компетенцій, набутих у процесі їх вивчення, а саме:

– теоретико-методологічні основи побудови процесу навчання, виховання та розвитку дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в закладах спеціальної та інклюзивної освіти України;

– здатність до розв'язання комплексних корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних питань навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами, особистісного їх становлення;

– розуміння психологічних особливостей дітей з порушеннями

психофізичного розвитку; специфіку їх адаптації та соціалізації; технологію формування мультидисциплінарної команди супроводу;

– визначення умов організації освітнього процесу в інклюзивному класі ЗЗСО, особливостей співпраці вчителя і асистента вчителя у класі з інклюзивним навчанням, застосування традиційних й інноваційних методів, прийомів, засобів та форм навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами;

– знання методики навчання української мови учнів з інтелектуальними порушеннями у спеціальних закладах; сучасних технологій навчання української мови з позиції комунікативної компетенції мовної освіти; методики викладання математики, використання отриманих знань у майбутній професійній діяльності;

– знання методів, прийомів, засобів та форм навчання основ української мови, математики учнів 5-10 класів спеціальних шкіл;

– теоретичні та практичні знання і вміння з методики викладання курсу соціально-побутової орієнтації для школярів з порушеннями інтелекту, спрямованого на їхню підготовку до самостійного життя і праці та успішну соціальну адаптацію.

2. ПЕРЕЛІК ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

1. Корекційна психопедагогіка.
2. Спеціальна психологія.
3. Спеціальна методика навчання української мови.
4. Спеціальна методика математики.
5. Педагогіка інклюзивного навчання.
6. Спеціальна методика навчання соціально-побутової орієнтації.

3. ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

Питання з дисципліни «Корекційна психопедагогіка»

1. Предмет, завдання, основні поняття та категорії корекційної психопедагогіки.
2. Сучасна психолого-педагогічна класифікація інтелектуальних порушень, її значення для організації спеціальної допомоги.
3. Психолого-педагогічна характеристика осіб з порушеннями інтелекту легкого та помірного ступенів.
4. Психолого-педагогічна характеристика осіб з порушеннями інтелекту тяжкого та глибокого ступенів.
5. Корекційно-виховні завдання та зміст роботи спеціальних ЗДО для дітей з інтелектуальними порушеннями.
6. Характеристика системи закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями шкільного віку в Україні.
7. Завдання, зміст, основні напрямки корекційно-виховної роботи у спеціальній школі для дітей з інтелектуальними порушеннями. Засоби корекції.

8. Своєрідність процесу навчання у спеціальних та інклюзивних класах.
9. Рівні підтримки дітей з ООП.
10. Взаємозв'язок навчання, виховання, розвитку і корекції.
11. Сутність корекційної роботи із дітьми з ІІІ. Спеціальні засоби та умови корекції в освітньому процесі та режимі дня.
12. Особливості навчального процесу в спеціальній школі.
13. Характеристика структури навчальної діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями.
14. Зміст освіти дітей з інтелектуальними порушеннями. Нормативні документи, що регламентують зміст спеціальної освіти. Підручники та навчальні посібники.
15. Характеристика принципів навчання дітей з інтелектуальними порушеннями (свідомості та активності, науковості, системності, доступності, послідовності, міцності засвоєння знань).
16. Індивідуальний та диференційований підхід як провідний принцип навчання дітей з інтелектуальними порушеннями.
17. Характеристика принципу корекційно-розвиткової спрямованості навчання дітей з інтелектуальними порушеннями.
18. Особливості застосування наочних, практичних і словесних методів навчання у спеціальній школі.
19. Принципи корекційно-виховної роботи із дітьми з помірними і важкими інтелектуальними порушеннями.
20. Особливості виховання та соціально-трудової адаптації дітей з ІІІ помірною та важкою ступенів.
21. Урок як основна форма навчання учнів спеціальних ЗЗСО/спеціальних класів для дітей з інтелектуальними порушеннями.
22. Загальна характеристика типів та структури уроків у спеціальній школі.
23. Пропедевтичні уроки та їх роль у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями.
24. Особливості проведення уроків систематизації та узагальнення знань, умінь та навичок.
25. Екскурсія, її роль у навчанні учнів з інтелектуальними порушеннями, вимоги до проведення.
26. Підготовка вчителя до уроку.
27. Специфіка контролю знань, вмінь та навичок в учнів спеціальної школи.
28. Особливості проведення самопідготовки в спеціальній школі.
29. Загальна характеристика системи трудового навчання учнів спеціальної школи.
30. Корекційно-виховна роль праці у спеціальній школі.
31. Сутність процесу виховання та особливості його реалізації в спеціальній школі.
32. Класифікація методів виховання та особливості їх реалізації в спеціальній школі.
33. Характеристика принципів виховання у спеціальній школі.

34. Особливості формування дитячого колективу у спеціальній школі.
35. Структура професійної діяльності корекційного педагога.
36. Вимоги до якостей особистості і професійно-педагогічної підготовки вчителя спеціальної школи.
37. Внутрішкільне керівництво і контроль у спеціальній школі. Його функції, форми, вимоги до контролю.
38. Планування навчально-виховної роботи в школі. Види планів, їх структура та зміст. Річний план спеціальної школи.
39. Завдання і зміст роботи логопеда, психолога спеціальної школи.
40. Методична робота в спеціальній школі, її форми.

Питання з дисципліни «Спеціальна психологія»

1. Психологічна характеристика пізнавальної діяльності учнів з порушенням інтелекту.
2. Властивості відчуттів та сприймання у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
3. Особливості зорового та слухового сприймання у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
4. Сприймання простору і часу дітьми з порушенням інтелекту.
5. Корекція недоліків сприймання у дітей з інтелектуальними порушеннями.
6. Характеристика процесу запам'ятовування у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
7. Корекція недоліків пам'яті у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
8. Характеристика особистісного аспекту мислення у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
9. Операційний аспект мислення у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
10. Особливості видів мислення у дітей з порушенням інтелекту.
11. Корекція недоліків мислення у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
12. Характеристика експресивного та імпресивного усного мовлення у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
13. Особливості регулювальної функції мовлення у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
14. Писемне мовлення дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
15. Корекція недоліків мовленнєвої діяльності у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
16. Характеристика уваги дітей з порушенням інтелектуального розвитку.
17. Корекція недоліків уваги у дітей з порушенням інтелектуального розвитку.

Питання з дисципліни «Спеціальна методика навчання української мови»

1. Зміст навчання української мови та критерії його відбору. Структура і зміст програми.

2. Українська мова як навчальний предмет у спеціальній школі. Зміст та методика проведення уроку української мови.
3. Принципи та методи навчання української мови.
4. Зміст і завдання інтегрованого курсу «Навчання грамоти». Методи навчання грамоти.
5. Зміст шкільного курсу вивчення фонетики та його значення.
6. Методика опрацювання елементів лексики. Види вправ із лексики.
7. Методика вивчення морфемної будови слова.
8. Особливості засвоєння граматики дітьми з інтелектуальними порушеннями.
9. Методика вивчення частин мови у спеціальній школі.
10. Методика роботи над реченням у спеціальній школі.
11. Методика формування в учнів уявлень про текст.
12. Завдання і зміст роботи з розвитку мовлення учнів з інтелектуальними порушеннями.
13. Робота з розвитку зв'язного писемного мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями у спеціальній школі.
14. Методика вироблення в учнів навичок правильного, виразного та швидкого читання.
15. Методика опрацювання художніх творів.

Питання з дисципліни «Спеціальна методика навчання математики»

1. Мета та завдання навчання математики у спеціальній школі.
2. Зв'язок математики з іншими навчальними дисциплінами.
3. Принципи побудови навчальної програми з математики. Концентричність розташування матеріалів у програмі.
4. Структурні особливості програми з математики для учнів з інтелектуальними порушеннями.
5. Диференціація навчальних вимог до учнів з порушеннями інтелекту з різним рівнем засвоєння матеріалу.
6. Поняття про методи навчання математики в спеціальній школі та їх класифікацію.
7. Особливості використання наочних та практичних методів на уроках математики для дітей з інтелектуальними порушеннями.
8. Основні вимоги до уроку математики в спеціальній школі. Типи уроків математики для учнів з інтелектуальними порушеннями.
9. Основні завдання пропедевтичного періоду вивчення математики у спеціальній школі.
10. Завдання і зміст вивчення геометричного матеріалу школярами з порушеннями інтелекту.
11. Організація роботи учнів з інтелектуальними порушеннями над розв'язуванням арифметичних задач.
12. Методика усної та письмової нумерації чисел в межах 1000, обчислення прикладів на додавання і віднімання у курсі математики спеціальної школи.

13. Методика виконання дій додавання і віднімання з числами, вираженими метричними мірами, у спеціальній школі.

14. Час та особливості його вивчення учнями з інтелектуальними порушеннями.

15. Значення усної лічби для учнів з порушеннями інтелекту. Форми і прийоми усної лічби на уроках математики у спеціальній школі.

Питання з дисципліни «Педагогіка інклюзивного навчання»

1. Категорії педагогіки інклюзивного навчання. Нормативно-правова база з питань інклюзивного навчання.

2. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП в умовах інклюзивного навчання.

3. Специфіка організації інклюзивного освітнього середовища: навчальні осередки у класі, універсальний дизайн та розумне пристосування освітнього простору, ресурсна кімната, медіатека.

4. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами, її структура.

5. Моделі спільного викладання у класі з інклюзивним навчанням.

6. Сутність процесів адаптації та модифікації в освітньому процесі.

7. Традиційні й інноваційні методи навчання у класі з інклюзивним навчанням.

8. Засоби навчання. Класифікація засобів навчання.

9. Роль інклюзивно-ресурсного центру в інклюзивній освіті.

10. Співпраця закладу освіти із батьками дітей з ООП.

Питання з дисципліни «Спеціальна методика навчання соціально-побутової орієнтації»

1. Особливості засвоєння матеріалу із соціально-побутової орієнтації (СПО) учнями з інтелектуальними порушеннями.

2. Комплексне навчання, виховання, розвитку і корекції у процесі навчання СПО учнів з порушеннями інтелекту.

3. Характеристика індивідуального та диференційованого підходу у процесі навчання СПО.

4. Словесні методи – розповідь, усний виклад матеріалу, пояснення, робота з книгою та застосування їх у навчанні СПО для учнів з інтелектуальними порушеннями.

5. Наочні методи – демонстрація, самостійне спостереження та застосування їх у навчанні СПО для учнів з інтелектуальними порушеннями.

6. Ігровий матеріал на заняттях СПО, його призначення.

7. Види позакласної роботи з СПО у класах закладу освіти з інклюзивним навчанням.

8. Взаємодія із батьками у навчанні СПО дітей з інтелектуальними порушеннями.

9. Застосування навичок соціально-побутового орієнтування для учнів з порушеннями інтелекту у повсякденному побуті.

10. Види ігор на уроках СПО для дітей з інтелектуальними порушеннями.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Фахове випробування (надалі – екзамен) проводиться за рейтинговою шкалою оцінювання з використанням 200-бальної шкали (від 100 до 200). Оцінювання підготовленості вступників здійснює фахова комісія на підставі результатів письмового тестування. Структура білету включає 25 тестових завдань, кожне з яких має чотири варіанти відповідей. Вірних відповідей може бути від однієї до чотирьох. Правильна відповідь на кожне питання оцінюється у 4,8 бали. Максимальна кількість балів становить 200. Вступник, який набрав менше 100 балів із вступного випробування, отримує оцінку «незадовільно».

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аргіропулос Д., Тарнавська Н. А. Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науково-педагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 248 с.

2. Гаврилов О.В., Ляшенко О.М. Спеціальна методика математики: Підручник. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2013. 497 с.

3. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навчально-методичний посібник /авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.

4. Кобильченко В., Омельченко І. Спеціальна психологія : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2020. 224 с.

5. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 192 с.

7. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.

8. Колупаєва А.А. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Харків : Ранок : Кенгуру, 2018. 111 с.

9. Концепція Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

10. Миронова С. НУШ: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: «Астон», 2020. 176 с.

11. Миронова С. П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.

12. Михальський А.В., Жигульова Е.О., Михальська Ю.А. Здоров'язберігаючі технології при роботі з дітьми із особливими освітніми потребами : Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2020. 228 с.

13. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>
14. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
15. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : науково-методичний збірник. Вип. 12 / [редкол.: В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Т. П. Вісковатова та ін. ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєва] ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. Київ, 2017. 184 с.
16. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>
17. Положення про Інклюзивно-ресурсний центр. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 (зі змінами від 24.12.2024 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>
18. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-organi-a957>
19. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
20. Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditey-u-spetsialnikh-zakladakh-osviti/osvita-ditey-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami/navchalni-ta-korektsiyni-programi/korektsiyni-programi/programi-z-korektsiyno-rozvitkovo-roboti-dlya-ditey-z-porushennyami-intelektualnogo-rozvitku>
21. Прядко Л. Технологія роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С.297-315
22. Савінова Н. В., Берегова М. І., Борулько Д. М. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 166 с.
23. Спеціальна педагогіка і психологія : сучас. термінол. словник / за ред. Л. Прохоренко, В. Засенка. Київ : Генеза, 2024. 272 с
24. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ.вищ. навч.закл. О. В. Мартинчук, І. М. Маруненко, К. В. Луцько та ін.. Київ, ун-т імені Бориса Грінченка, 2018. 364 с.
25. Теоретико-методологічні засади впровадження інклюзії в закладах освіти: монографія / наук. ред. М. Є. Чайковський. Київ: Університет «Україна». 2019. 460 с.
26. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2–ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
27. Трикоз С. В., Блеч Г. О. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.